

Illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup kingornagullu ilassuteqartinneqartup qanoq isumaqatigiinniutigeqqinneqarsinnaaneranut kaammattuutunik saqqummiussisussamik Kalaallit/danskit allaffissornikkut ataatsimiititaliaannik pilersitsinissaq siunertaralugu danskit naalakkersuisuinit saaffinneqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaalilluni illersornissamut isumaqatigiissutit aammalu Amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarnerat Kalaallit Nunaannut iluaqutaanerusinnaaqqullugit.

(Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Partii Naleraq)

Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq tamassumalu kingorna tapiliussatut isumaqatigiissutit tassunga attuumasut nalilersuineramik Inatsisartunut (imaluunniit tatigeqatigiinneq pillugu isertuussineq pisariaqassappat Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliamut) UKA2016-imi saqqummiussinissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassatut siunnersuut. Naliliinermi isumaqatigiissummi naalakkersuinikkut aningaasaqarnikkullu attuumassuteqartut nunatsinnut qanoq pingaaruteqarneri nalilersorneqassapput, tamassumalu saniatigut Naalagaaffeqatigiinnermi Namminersorlutik Oqartussat isumaqatigiissut malillugu pisinnaatitaaffiisa piginnaaneqarnerisalu erseqqissarneqarneri ilaatinneqassallutik.

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit)

Akissuteqaat

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Siunnersuuteqartut Hans Enoksen, Partii Naleraq aamma Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit Illersornissamut isumaqatigiissummut 1951-imeersumut, tamatuma kingorna tassunga attuumassuteqartunik tapiliussanik isumaqatigiissutitaqartumut, tunngatillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuuteqarnerannut Naalakkersuisut qutsavigaat.

Aallarniutigalugu oqaatigisinnaavara Naalakkersuisut naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissutaanni aalajangiiffigisassatut siunnersuummut saqqummiunneqartumut naapertuuttumut, Pituffiup atorneqarneranut tunngatillugu tamakkiisumik nassuiaasioorneq aallartinneqassasoq aammalu Kalaallit Nunaata nutaamik isumaqatiginninniarnissaq piumasaqaatigissagaa erseqqissarneqarmat.

USA-ip illersornissamut isumaqatigiissummut 1951-imeersumut, tamatuma kingorna tassunga attuumassuteqartunik tapiliussanik isumaqatigiissutitaqartumut, akerliisumik, Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissummik amerikamiut ingerlatseqatigiiffiutaannut tunniussinera aallaavigalugu, Naalakkersuisut danskit naalakkersuisui peqatigalugit kiffartuussinissamut isumaqatigiissut pillugu USA-mut isumaqatiginninniarnit aallartinneqarnissaat aammalu Kalaallit Nunaannut inuiaqatigiinnut iluanaaruteqartitsinissaq, sulissutigaa. Kiffartuussinissamut isumaqatigiissummik amerikamiut ingerlatseqatigiiffiannut tunniussineq, illersornissamut isumaqatigiissutit ataatsimoortut aamma amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerisa

Kalaallit Nunaannut inuiaqatigiinni iluanaaruteqartitsisarnera ingerlaannassanersoq, apeqqusiivoq, naak Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissut illersornissamut isumaqatigiissutit tamarmiusut ilaminiinnarigaluaat. Naalackersuisut isumaqarput illersornissamut isumaqatigiissutini ataatsimoortuni ilaasut allat pillugit nalilersueqqinnissamut imaluunniit isumaqatiginninniarnissamut suliniuteqartoqalersinnaanissaa sioqqullugu, kiffartuussinissamut isumaqatigiissut pillugu immikkoortoq pingaaruteqarluinnartoq taanna paasinarsisittariaqaripput, taamaalilluni Kalaallit Nunaata soqutigisai sapinngisamik pitsaanerpaamik isiginiarneqassallutik. Tamatumunnga tunngatillugu Naalackersuisut oqaatigisinnaavaat Pituffimmi Sakkutooqarfimmi sakkutooqarfimmut isumaqatigiissummut suliap aaqqiivigineqarnissaa pillugu USA-ip aamma Danmarkip/Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatiginninniarnarit suli ingerlammata. Ilanngullugu illersornissamut isumaqatigiissummi, tamatuma kingorna tassunga attuumassuteqartunik tapiliussanik isumaqatigiissutitaqartumi, aningaasaqarnermut tunngasut ilaatinneqartut nalilersorneqarnerat pissusissamisoorumik ilaatinneqarpoq.

Isumaqatiginninniarnarit maannakkut naammassereersimassasut Naalackersuisut siunertarisimagaluarpaat. Kisianni ilaatigut eqqartuussivimmi suliat suliffeqarfiit aamma US Air Force-p tamatumunnga ingiaqatigitillugu ingerlataat tunngavigalugit, tamanna suli sivitsuloorpoq. Isumaqatiginninniarnarit isertuussaalluinnartumik ingerlanneqarpoq, aammalu isumaqatiginninniarnarit annertuujusut, aammalu isumaqatiginninniarnarit ajornakusoortuusut uppersarnerata saniatigut, Inatsisartut oqaluttarfianniit ullumi maani annertunerusunik nassuiaasinnaangilanga.

Suut tamarmik isumaatigiissutigineqareertinnagit aammalu Kalaallit Nunaannit, Danmarkimit aamma USA-mit politikikkuk akuerineqareertinnagit, sunilluunniit isumaqatigiissuteqartoqarsimassanngitsoq pillugu tunngavioq nalinginnaasumik akuerisaasoq aallaavigalugu isumaqatiginninniarnarit ingerlanneqarput.

Dansk-kalaallit tungaanniit Pituffimmi Sakkutooqarfimmi isumaqatigiissutit inissisimaneranut ataavartussamik aqqiissutissaq qanoq isikkoqarsinnaanersoq siunnersuut suliarillugaasoq USA-mut saqqummiunneqarpoq. Illersornissamut isumaqatigiissutit tamarmiusut aammalu amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerisa Kalaallit Nunaannut inuiaqatigiinni iluanaaruteqarfigineqartarnerisa ingerlaannarnissaa Kalaallit Nunaannut pingaaruteqarpoq. 1985-imi Kalaallit Nunaannut inuiaqatigiinnut iluanaaruteqartitsisarneq, akileraarutitigut isertitanut aamma suliffissanut kiisalu ilinniartunut sungiusarfissanut tapertaasutut, pingaartumik Namminersorlutik Oqartussat Greenland Contractors-imi piginneqataassutaat aqutugalugu qulakkeerneqartarpoq.

Danmarkimi Folketing-i aamma Inatsisartut Pituffimmi Sakkutooqarfimmut isumaqatigiissutit neqeroortitsivigineqarneranut tunngatillugu akuersissuteqarnernik suliaqarput, aammalu Naalackersuisut tungaanniit suliami Inatsisartut akuersissuteqarnerat aallaavigalugu annertuumik suliaqartoqarpoq.

Suliaqarneq taanna naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissummut naapertuuttumik Naalackersuisunit ingerlanneqarpoq, tassani siunertarineqarluni Inatsisartut isumaqatigiittut akuersissuteqarnerisa 19. marts 2015-imeersup tamakkiisumik piviusunngortinneqarnissaa, tassani ilaatigut erseqqissarneqarpoq ”Siunissami taamatut pisoqaaqinnnginnissaa pillugu partiit tamakkerluta matumuuna suleqatigiissuteqarniapugut. Partiit isumaqarput illersornissamut isumaqatigiissutaareersut misissorluarnerisigut Nunatta soqutigisaanik nukittunerusumik illersuisinnaanissamik anguniagaqarluta sukkut isumaqatiginninniutigeqqinneqarnissaannik

aalajangiisoqassasoq. Isumaqarpugut kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit Nunatta Pituffimmit iluanaaruteqarnissaanut kisimik isumalluutigineqarnissaannut naammangitsut.”

Maannakkut inissisimanerup kingunerisaanik Naalackersuisut naliliipput Danmarkimut aamma USA-mut isumaqatigiissutit tamarmiusut tamakkerlugit nalilersorneqarnissaat siunertaralugu, isumaqatiginninniarnert ingerlasut naammassineqarnissaat sioqqullugu, suleqatigiissitalianik allanik pilersitsinissaq naleqqutinngitsoq.

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuummi tunngaviusunut Naalackersuisut isumaqataapput. Oqaatigineqareersutut suut tamarmik isumaatigiissutigineqareertinnagit aammalu Kalaallit Nunaannit, Danmarkimit aamma USA-mit politikikkut akuerineqareertinnagit, sunilluunniit isumaqatigiissuteqartoqarsimassanngitsoq pillugu tunngavioq aallaavigalugu isumaqatiginninniarnert ingerlanneqarput. Tamanna ukioq manna siusinnerusukkat Inatsisartut akuersissuteqarnerannut naapertuulluinnarpoq. Inatsisartuni Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu politikki isumaqatiginninniarnert ingerlanerat taanna pillugu ingerlaavartumik ilisimatinneqartarpoq.

Isumaqatiginninniarnert ingerlasut naammassereerpata, inernera anguneqartoq apeqqutaalluni, Inatsisartut aalajangiiffigisassaasa naleqquttuusinnaanerat Naalackersuisut akerlilerniannigilaat.

Taamaattumik Nalaackersuisut inassutigaat maannakkut isumaqatiginninniarnert ingerlanerat naammassineqassasoq, taamaalilluni tamatuma kingorna danskit-kalaallit ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaannik illersornissamut isumaqatigiissutit tamarmiusut tamakkerlugit nalilersorneqarnerannik suliaqartussamik pilersitsisoqassanersoq, Naalackersuisut Inatsisartut Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliaat akuutillugu, tamatuma kingorna paasissutissanik annertunerusunik tunngaveqartumik aalajangiisinnaassallutik. Taamaattumik Naalackersuisut siunnersuutigaat aalajangiiffigisassatut siunnersuummut saqqummiunneqartumut allannguutissatut siunnersuut manna akuerineqassasoq:

”Inatsisartut akuersissuteqarnerannut 19. marts 2015-imeersumut naapertuuttumik maannakkut isumaqatiginninniarnert naammasseqqullugit Naalackersuisut peqquneqassasut, taamaalillutik Naalackersuisut tamatuma kingorna, danskit-kalaallit ataatsimoorlutik allaffissornikkut ataatsimiititaliamik illersornissamut isumaqatigiissutit ataatsimoortut politikkimut-alingaasaqarnermut tunngasortaannik attuumassuteqartunik nalilersuinermik, Naalagaaffeqatiginnermut killissaliussat iluanni isumaqatigiisummut tunngatillugu Namminersorlutik Oqartussat piginnaatitaaffiisa aalajangiisinnaatitaaffiisalu paasinarsisinneqarneranik, kiisalu illersornissamut isumaqatigiissutit tamarmiusut aammalu amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerat Kalaallit Nunaannut annertunerusumik iluaqusiisinnaalersillugu Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq, tamatuma kingorna tassunga attuumassuteqartunik tapiliussanik isumaqatigiissutitaqartoq, qanoq iliornikkut qanorlu isumaqatiginninniutigineqarsinnaaneranut inassuteqaatinik, saqqummiussisinnaasussamik, pilersitsisoqassanersoq paasissutissiinermik tunngaveqartumik aalajangiisinnaassallutik.”

Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat taperserineqassasoq neriuutigalugu aammalu amerikamiut Kalaallit Nunaanniinnerat Kalaallit Nunaannut iluaqutaatinneqassasoq Inatsisartuni partiit akornanni ataatsimoorussamik kissaatigineqarnera tatigalugu, Naalackersuisut aalajangiiffigisassatut siunnersuutip saqqummiunneqartup Inatsisartuni suliarineqarnissaa qilanaaraat.